

СУДОВО-МЕДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УШКОДЖЕНЬ, ЗАПОДІЯНИХ ПІСТОЛЕТНИМИ ПАТРОНАМИ «ФЛОБЕР» 4 мм, У ЗАХИЩЕНІ ОДЯГОМ ГРУДНУ КЛІТКУ І ЖИВІТ З РІЗНИХ ВІДСТАНЕЙ

Зозуля В.М.

Житомирське обласне бюро судово-медичної експертизи

Резюме. У статті наведені морфологічні особливості ушкоджень, захищених одягом ділянок грудної клітки і живота, що заподіяні 4 мм пістолетними патронами «Флобер».

Ключові слова: патрон «Флобер» 4 мм, грудна клітка, живіт, ушкодження.

ВСТУП. За результатами літературних джерел і наукових досліджень, що були виконані в Україні за останні 5 років, у тому числі й на кафедрі судової медицини НМАПО імені П.Л. Шупика [3-5] видно, що вогнепальна травма та ушкодження, заподіяні пневматичною зброєю і засобами ударно-травматичної дії, посідають одне з важливих місць серед причин смертності населення. Незважаючи на вирішеність багатьох граней проблеми вогнепальної травми, на нашу думку, без достатньої уваги залишився хоч і невеликий її сегмент, але той, що сьогодні має місце серед населення України і заподіюється виробами для пострілів патронами «Флобера».

Спірним залишається питання про те, чи відносяться револьвери для відстрілу 4 мм патронів «Флобер» до категорії вогнепальної зброї [1], оскільки загальноприйнятий в криміналістиці мінімальний критерій вражаючої здатності був розроблений ще в 70-х роках минулого століття. При цьому, експерименти з патронами кільцевого займання «Флобера» не проводилися, а критерій вражаючої здатності визначався винятково на основі дослідження проникаючих ушкоджень на тілі людини кулями патронів калібром від 5,6 мм до 9 мм. Легко передбачити, що за таких умов реалізації, ця зброя буде набувати іще більшого поширення серед населення, внаслідок чого буде зростати і її застосування у протиправних цілях. Застосування патронів «Флобера», як виявив медико-статистичний аналіз ушкоджень, заподіяних при виконанні пострілів із вогнепальної, пневматичної зброї та засобів ударно-травматичної дії, за даними Житомирського обласного бюро судово-медичної експертизи [2], було не щорічним, хоча з тенденцією до збільшення кількості за останні роки і складало $1,4 \pm 0,07\%$.

З огляду на те, що відомостей про вогнепальну травму, спричинену вказаною зброєю, як серед вітчизняних, так і зарубіжних літературних джерел (у тому числі і в Російській Федерації) вкрай мало, судово-медична діагностика ушкоджень людини патронами «Флобер», отриманих при

експериментальних пострілах, і тих, що мали місце у практиці, розроблена ще не достатньо повно, що й визначило актуальність даного дослідження.

Метою дослідження було визначення морфологічних особливостей ушкоджень, захищених одягом ділянок грудної клітки і живота, що заподіяні пістолетними патронами «Флобер» 4 мм.

Матеріал і методи досліджень. Були досліджені тіла 46 осіб чоловічої статі молодого та зрілого віку (20 - 55 років), масою від 50 до 100 кг без ознак травмування тіла та гнильних змін, у захищені одягом ділянки грудної клітки і живота яких, були заподіяні експериментальні постріли патронами «Флобер» 4 мм з різних відстаней. Враховуючи особливості анатомічної будови різних частин та ділянок тіла, на біооб'єктах були вибрані наступні ділянки ураження (точки прицілу): 1) на грудній клітці – ділянка 3-4-го міжребер'я по середньо-ключичній лінії, 2) на животі – ділянка передньої черевної стінки вище та нижче пупа і ділянка реберної дуги (проекція печінки). Відстань пострілів коливалась від щільного притулу до 1-3 м. Діаметр куль становив близько 4,2 мм, маса 0,47 - 0,48 г. Тканинами, що були обрані як імітатори одягу, слугували: 1) джинсова і 2) трикотажна (футболка). Пошкодження на тканині та ушкодження клаптів шкіри та внутрішніх органів досліджувались візуально і за допомогою безпосередньої мікроскопії, з використанням стереоскопічного бінокулярного мікроскопу МБС-10 (збільшення від 2 до 72 раз). В роботі були використані стандартні методи варіаційної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

При виконанні пострілів з відстані у притул у захищене одягом 3 ліве міжребір'я грудної клітки короткими і довгими пістолетними патронами «Флобер» виникали поранення, які супроводжувались проникненням снаряда в грудну порожнину, ушкоджуючи шкіру, листки плеври, паренхіму легень, перикард, епікард і міокард серця. При цьому, на шкірі утворювались дефекти «мінус тканина» в центрі, круглої форми, 0,27-0,3 см в діаметрі, з дрібнонерівними краями. Колбоподібних ушкоджень кінчиків пушкового волосся по краях дефектів нами не виявлено. По краях дефектів спостерігалось слабо помітне кільцеподібне закіпчення буровато-чорного кольору у вигляді овала з чіткими та рівними краями, шириною 0,1-0,2 см. Рани мали нерівні краї з множинними лінійної форми надривами шкіри та її відшаруваннями від підшкірної основи.

Краї у радіальному напрямку відходили від краю рани на довжину до 0,1 см без ознак зсаднення. Після відшарування шкіри та підшкірно-жирової клітковини у міжреберних м'язах було виявлено дефект щілиноподібно-овальної форми розмірами 0,25x0,5 см.

Ранові канали мали прямолінійність ходу. Їх стінки були нерівними з незначним накладанням кіптяви, що свідчить про особливості піротехнічного заряду короткого і/або довгого патрону «Флобер». У всіх випадках проникаючих поранень визначалось утворення наскрізних крайових ран лівої легені, які на зовнішній поверхні органа мали неправильну овальну форму, розміри 0,4x0,45 см. У більшій частині спостережень, які складали біля 54%, мали місце рани перикарда, епікарда розмірами 0,2x0,4 мм з проникненням у товщу міокарда у вигляді сліпих ран неправильної овальної форми, розмірами 0,46x0,51 см з чіткими, рівними краями. У решти 46% випадків рани у міокарді серця не виникали. Кулі у всіх випадках знаходились у грудній порожнині.

При пострілах у ділянку живота з відстані у притул, вхідні рани на шкірі мали вигляд дефектів круглої форми, 0,42-0,46 см в діаметрі, з дрібнонерівними краями, надривами шкіри та її відшаруваннями від підшкірної основи. Краї у радіальному напрямку відходили від краю рани на довжину до 0,1 см без ознак зсаднення. По краях дефектів спостерігалось слабо помітне кільцеподібне закіпчення буровато-чорного кольору у вигляді овала з чіткими та рівними краями, шириною 0,1-0,2 см. Рани мали нерівні краї з множинними лінійної форми надривами шкіри та її відшаруваннями від підшкірної основи. Краї у радіальному напрямку відходили від краю рани на довжину до 0,1 см без ознак зсаднення. Після відшарування шкіри та підшкірно-жирової клітковини у м'язах було виявлено утворення дефекту щілиноподібно-овальної форми розмірами 0,25x0,5 см. Ранові канали прямолінійно проходили через товщину м'яких тканин, мали рівні стінки. На внутрішній поверхні черевної стінки спостерігались рани овальної форми, розмірами 0,4-0,6 см з рівними краями, звернутими до її внутрішньої поверхні. У всіх випадках визначалось ушкодження сальника щілиноподібної форми, розмірами 0,4x0,25 см. У половині випадків були виявлені рани тонкої кишки неправильної круглої форми 0,3-0,4 см в діаметрі, з рівними краями. У випадках попадання кулі у паренхіму печінки – утворювались дефекти округлої форми з нерівними краями, розмірами 0,5x0,6 см. У всіх випадках кулі знаходились у черевній порожнині.

При виконанні пострілів з відстані 1 см у захищене одягом 3 ліве міжребір'я грудної клітки пістолетними патронами «Флобер» на шкірі утворювались дефекти «мінус тканина» в центрі, круглої форми, 0,35-0,41 см в діаметрі, з дрібнонерівними краями. При цьому, мало місце утворення поранень, які супроводжувались проникненням снаряда в грудну порожнину, ушкоджуючи як паренхіму легень, так і стінки серця. Після відділення шкіри та підшкірно-жирової клітковини у міжреберних

м'язах виявляли вхідний дефект щілиноподібно-овальної форми розмірами 0,25x0,45 см. Ранові канали в міжребір'ях мали нерівні стінки, на яких у всіх випадках виявляли дрібні частки кіптяви, клапті та волокна одягу, а накладання кіптяви було незначним. У частині випадків кулі, якими були споряджені патрони «Флобер», застрявали у товщі міжреберних м'язів, не проникаючи у грудну порожнину. У випадках проникаючих поранень, ранові канали проходили через товщу міжреберних м'язів, листки плеври, утворюючи рани щілиноподібної форми, розмірами від 0,2 x 0,4 см до 0,3x0,6 см. При цьому, мало місце утворення наскрізних ран лівої легені, які на зовнішній поверхні органа мали неправильну овальну форму, розмірами 0,41x0,45 см. У частині спостережень, мали місце рани перикарда, епікарда розмірами 0,32x0,43 см з проникненням у товщу міокарда лівого передсердя у вигляді рани неправильної круглої форми, розмірами 0,4x0,5 см з чіткими, рівними краями. Кулі у всіх випадках знаходились у грудній порожнині.

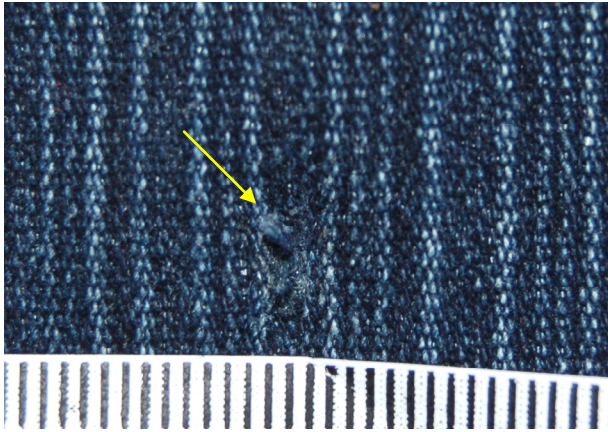
При виконанні пострілів довгими і короткими пістолетними патронами «Флобер» 4 мм у захищені одягом ділянки черевної живота з відстані 1 см, мали місце поранення, що проникали у черевну порожнину. Вхідні рани на шкірі передньої черевної стінки мали вигляд дефектів круглої форми, 0,42-0,45 см в діаметрі, з дрібнонерівними краями. Рани мали нерівні краї з множинними лінійної форми надривами шкіри та її відшаруваннями від підшкірної основи. Краї у радіальному напрямку відходили від краю рани на довжину до 0,1 см без ознак зсаднення. Ранові канали мали нерівні стінки, на яких у всіх випадках виявляли дрібні частки кіптяви, клапті та волокна одягу. На внутрішній поверхні черевної стінки спостерігались рани овальної форми, розмірами 0,4-0,5 см з рівними краями, звернутими до внутрішньої поверхні черевної стінки. При виконанні дослідження у всіх випадках визначалось ушкодження сальника щілиноподібної форми, розмірами 0,42x0,27 см. Мали місце проникаючі ушкодження шлунка у вигляді ран щілиноподібно-овальної форми розмірами 0,32x0,25 см.

У деяких випадках були виявлені рани тонкої кишки неправильної округлої форми, 0,37-0,45 см в діаметрі, з рівними краями. У випадках попадання кулі у паренхіму печінки – утворювались дефекти округлої форми з нерівними краями, розмірами 0,55x0,67 см. У всіх випадках кулі знаходились у черевній порожнині.

При пострілах з відстаней 10 см, 20 см, 30 см, 40 см, 50 см спричинялись поранення, що проникали у грудну і черевну порожнини без ушкоджень внутрішніх органів, а також рани з проникненням куль у міжреберні м'язи і м'язи передньої стінки живота. На шкірі утворювались дефекти неправильної круглої форми 0,4-0,5 см в діаметрі із фестончастими, зсадненими краями. Дефекти шкіри разом зі зсадненнями складали 0,6-0,8 см в діаметрі. При пострілах з відстаней 10 см і 20 см ранові канали мали нерівні стінки, на яких у

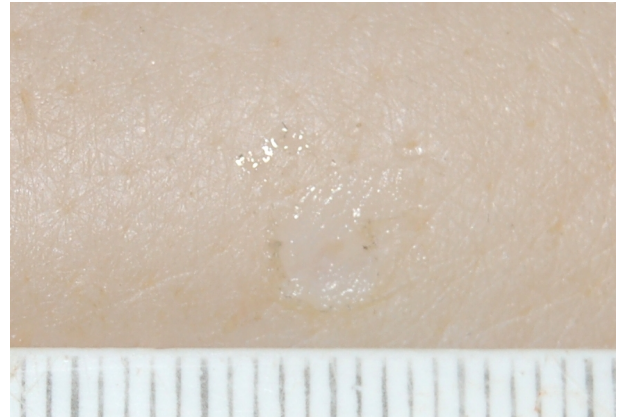
всіх випадках виявляли дрібні частки кіптяви, клапти та волокна одягу.

При пострілах, заподіяних пістолетними патронами «Флобер» 4 мм, з не близької дистанції – 1 м у захищені одягом (джинсова тканина) ділянки грудної клітки і живота визначались пошкодження на одязі у вигляді наскрізного дефекту тканини, округлої

форми 2x1 мм. Краї пошкодження були не рівними, з розволокненням тканини, місцями з ділянками розплавлення ниток та опалення чорного кольору.

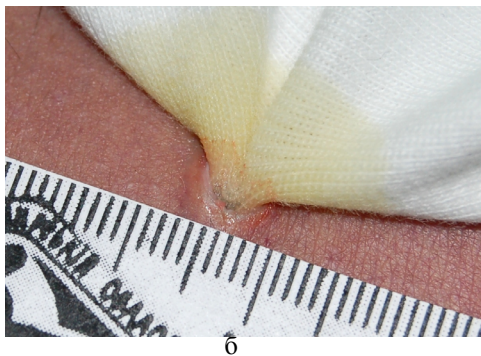
Під ними утворювались ушкодження шкіри у вигляді неглибоких саден розмірами 4,03x4,04 мм з нерівними і нечіткими, місцями зсадненими краями (мал. 1).

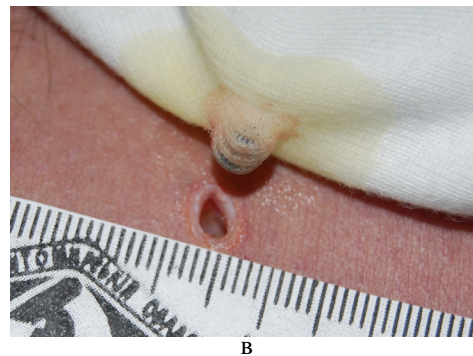
Мал. 1. Постріл з відстані 1 м довгим патроном Флобер. Наскрізний дефект джинсової тканини, округлої форми 2,3x1,1 мм, ушкодження на шкірі у вигляді садна округлої форми, розмірами 4,1x4,3 мм.

а

б

в

Мал. 2. Постріл з відстані 1 м довгим патроном «Флобер». Пошкодження на одязі (трикотаж) у вигляді вип'ячування без утворення наскрізного дефекту тканини. Рана округлої форми 5,2x3,4 мм із заглибленням у товщу шкіри.

Постріли з відстані 1 м довгим патроном Флобер у ділянки грудної клітки і живота, що захищені виробами із трикотажу (футболка), супроводжувались пошкодженнями на одязі у вигляді вип'ячувань без утворення наскрізного дефекту тканини, з проникненням у шкіру (мал. 2). На шкірі утворювались рани з проникненням куль у підшкірну основу. Вони мали нерівні і нерівномірно зсаднені на ширину 0,1-0,2 см краї. Разом зі зсадненнями рани

мали неправильну круглу форму. Їх розміри склали 0,52x0,34 см. Глибина ран сягала 0,3-0,5 см. На стінках ран та в ділянках зсаднень при безпосередній мікроскопії виявляли дрібні часточки кіптяви, окремі волокна одягу.

При пострілах з відстаней 2, 3 м у захищені одягом (джинсова тканина і трикотаж) ділянки грудної клітки і живота утворювались тільки садна неправильної круглої форми, розмірами 4,03x4,04 мм

з нерівними, нечіткими краями. Їх поверхня нерівна, із заглибленнями біля країв до 1 мм. Епідерміс біля країв відсутній повністю, у центральних відділах він наявний у вигляді острівка округлої форми, 0,2-0,4 см в діаметрі. Дрібних часток кіптяви, волокон тканини не виявляли у зв'язку з відсутністю наскрізних пошкоджень одягу.

Висновки.

Отже, можна стверджувати, що головними факторами, які суттєво впливали на характер ушкоджень захищеної одягом грудної клітки і живота, були: відстань пострілу (її збільшення супроводжувалось зменшенням глибини ушкоджень), а також щільність тканини одягу.

Література

1. **Блюм М.М.** Патроны ручного огнестрельного оружия и их криминалистическое исследование. /М.М. Блюм, А.С. Волнов, А.В. Жук. // М. ВНИИ МВД СССР, 1982. - 281с.

2. **Зозуля В.М.** Медико-статистичний аналіз ушкоджень, заподіяних при виконанні пострілів із вогнепальної, пневматичної зброї та засобів

ударно-травматичної дії, за даними Житомирського обласного бюро судово-медичної експертизи / В.М. Зозуля// Судово-медична експертиза. -2011. - №4. – С. 25-32.

3. **Михайленко О.В.** Судово-медична характеристика ушкоджень тулуба людини еластичними кулями при пострілах з пістолета «Форт 12Р» патронами «Терен-3ФП» /О.В. Михайленко // Український судово-медичний вісник. – 2007. - № 20(1). – С. 14-20.

4. **Федоренко М.А.** Особливості вогнепальних уражень біологічних об'єктів при пострілах 9 мм пістолетними боеприпасами, що споряджені кулями з антирикошетною здатністю, через перешкоди зі скла / М.А. Федоренко // Український медичний альманах. – 2009. – Т. 12. - №6. – 196-198.

5. **Шевчук М.М.** Аналіз показників смертності серед населення України внаслідок заподіяння вогнепальних ушкоджень за 2005-2007 р.р./М.М. Шевчук //Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л. Шупика, Київ. – 2009. – Вип. 18. - Книга 2. – С. 279-284.

СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПОВРЕЖДЕНИЙ ЗАЩИЩЕННЫХ УЧАСТКОВ ГРУДНОЙ КЛЕТКИ И ЖИВОТА ПРИ ВЫСТРЕЛАХ ПИСТОЛЕТНЫМИ ПАТРОНАМИ «ФЛОБЕР» 4 ММ

Зозуля В.М.

Резюме. В статье представлены морфологические особенности повреждений, образованных при выстрелах патронами «Флобер», снаряженных 4 мм пулями, у защищенные одеждой участки груд-

ной клетки и живота.

Ключевые слова: огнестрельные повреждения, грудная клетка, живот, патрон «Флобера».

FORENSIC MEDICAL CHARACTERISTICS SHOOTING-IRON PEKTORALE ET ABDOMINALE CARTRIDGE OF «FLOBER», EQUIPPED 4 MM BY BULLETS

Zozulya V.M.

Summary: Study of Morphological characteristics shooting-iron pektorale et abdominale cartridge of «Flober», equipped 4 mm by bullets.

Key words: shooting-iron, pektorale, abdominale, cartridge of «Flober».